

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО**

Кафедра психології та соціальних наук

Проректор із науково-педагогічної
роботи _____ О.А.Кузнецова
28 серпня 2020 р.

**ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ФІЛОСОФІЯ**

Ступінь бакалавра

Спеціальність 014 Середня освіта (Фізика)

Освітньо-професійна програма Фізика та математика

Програму розроблено та внесено: Миколаївський національний університет імені В. О.
Сухомлинського

РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ: Куриленко Т.В., викладач кафедри психології та соціальних наук

РЕЦЕНЗЕНТ: к.ф.н., доц. Патлайчук О.В.

Програму схвалено на засіданні кафедри психології та соціальних наук
Протокол від "28" серпня 2020 року № 1

Завідувач кафедри (Савенкова І. І.)

Програму погоджено навчально-методичною комісією факультету психології та педагогіки
Протокол від "28" серпня 2020 року № 1

Голова навчально-методичної комісії (Чугуєва І. Є.)

Програму погоджено навчально-методичною комісією університету
Протокол № 1 від "28" серпня 2020 року

Голова навчально-методичної комісії (Кузнецова О. А.)

ВСТУП

Програма вивчення нормативної навчальної дисципліни «Філософія» складена відповідно до освітньої програми підготовки бакалаврів *спеціальності*: 014.08 Середня освіта (Фізика), ОП: Фізика та математика.

Філософія – наука про закономірності і тенденції функціонування і розвитку природи, суспільства і людського мислення. Курс філософії передбачає вивчення найважливіших понять і принципів філософії й філософської аргументації; аналіз історичних форм філософії й розкриття загальних механізмів її розвитку; виявлення найбільш значимих соціальних та культурних феноменів, закономірностей й їхнє осмислення; розуміння проблем, які виникають перед індивідом, суспільством. і державою. Вивчення філософії спрямоване на створення цілісного бачення світу і місця людини в ньому; на виявлення на рівні понятійного мислення вічних проблем існування людини; на розвиток здатності самостійного мислення, і тим самим на вирішення суспільних, індивідуальних й професійних проблем на основі філософської традиції й з орієнтацією на особистісний зміст.

Об'єктом вивчення дисципліни є загальні форми буття, мислення та пізнання людини, її відношення до світу.

Предметом філософії виступають загальні закони розвитку природи, суспільства, мислення та пізнання людини, розуміння сутності людського існування та місце людини серед інших явищ дійсності.

Міждисциплінарні зв'язки. Нормативний курс «Філософія» змістовно зіставляється з циклом дисциплін соціально-гуманітарного циклу: «Історія української культури», «Психологія», «Соціологія», «Політологія».

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

Програма дисципліни «Філософія» складена відповідно до вимог Міністерства освіти та науки України. У програмі курсу простежується процес виникнення, еволюції й сучасного стану філософії. Особлива увага приділяється основним філософським вченням, творчості великих мислителів, ідеї та засоби мислення яких зіграли видатну роль в історії культури й цивілізації. Важливе місце приділяється вивченню проблем філософії, демонструються причини їхнього виникнення, спроби вирішення в історії філософії в різних культурах та історичних епохах.

1.1.Метою дисципліни є освоєння найбільш глибоких основ, сутності природних та соціальних процесів і явищ.

1.2.Завдання дисципліни спрямовані на:

- формування світоглядної орієнтації людини, розуміння особливої ролі філософії, поєднаної з багатовіковим досвідом критично-рефлексивного розмірковування над загальнолюдськими проблемами та життєвими орієнтаціями особистості;
- формування культури філософського мислення;
- допомогу студентам глибше осмислити дійсність у взаємозв'язку всіх її сторін, властивостей, зв'язків.
- орієнтування студентів на розуміння системи цінностей, необхідних для життєдіяльності людини в суспільстві;
- сприяння філософському аналізу протиріч в розвитку світу людини, що виникають в наш час та успадковані з минулого.

1.3. Очікувані результати навчання:(відповідно до ОПП).

Згідно з вимогами ОПП студент оволодіває такими *компетентностями*

I. Загальнопредметні (ключові):

- виділяти основні типи філософського знання, особливості української філософії та актуальні проблеми філософії ХХІ століття.
- аналізувати та співставляти філософські доктрини, концепції;
- розуміти особливості пізнання природних і соціальних процесів; принципи та закони філософського мислення;
- аналізувати роль та значення суб'єктивних факторів та об'єктивних умов в функціонуванні та розвитку природи та суспільства;
- розуміти принципи взаємодії форм буття світу;
- вільно оперувати філософськими поняттями, висувати, обґрунтовувати ті чи інші судження, відділяти суттєве від другорядного, розкривати зв'язки між різноманітними явищами дійсності;
- використовувати аналітичний та синтетичний методи пізнання природних та соціальних явищ;
- розуміти сутність та проблеми розвитку сучасного інформаційного суспільства;
- оволодіти мистецтвом конструктивно-критичного аналізу, виявляти і аналізувати протиріччя реальної дійсності, розуміти об'єктивні причини її розвитку;
- виробляти, аргументувати та відстоювати власну світоглядну позицію;
- вміти відмовитися від застарілих догм та умоглядних схем в мисленні та в практичній діяльності;
- творчо відноситися до філософських традицій та одночасно засвоювати досягнення світової філософської думки;
- здатністю використовувати, узагальнювати та аналізувати інформацію, ставити цілі і знаходити шляхи їх досягнення в умовах формування і розвитку інформаційного суспільства;
- володіння навичками публічної промови, письмового аргументованого викладу власної точки зору та прийомами ведення дискусії і полеміки, діалогу;
- здатністю працювати в колективі, нести відповідальність за підтримання партнерських, довірчих відносин;
- здатністю працювати з інформацією в глобальних комп'ютерних мережах;
- здатністю з повагою та дбайливо ставитися до історичної спадщини і культурних традицій, толерантно сприймати соціальні і культурні відмінності.

II. Фахові:

- здатністю усвідомлювати соціальну значущість своєї майбутньої професії, володіння високою мотивацією до виконання та вдосконалення своєї професійної діяльності;
- уміння й навички самоконтролю та самооцінки.
- вміти аналізувати суспільні процеси, механізми функціонування соціальних інститутів, визначаючи в них власне місце;
- проектувати стратегії свого життя з урахуванням інтересів і потреб різних соціальних груп, індивідуумів, відповідно до соціальних норм і правил, наявних в сучасному українському суспільстві;
- робити свідомий вибір та застосовувати демократичні процедури при прийнятті індивідуальних і колективних рішень, враховуючи інтереси й потреби інших людей, представників певної спільноти, суспільства;
- опановувати моделі толерантної поведінки та стратегії конструктивної діяльності в умовах культурних, мовних, релігійних та інших відмінностей між народами, різноманітності світу й людської цивілізації;
- самостійно здобувати і використовувати в практичній діяльності нові знання та вміння, прагнути до саморозвитку;
- здатністю використовувати моральні норми в соціальній взаємодії та реалізації громадянської позиції і відповідальності;
- здатністю розуміти сутність і значення інформації в розвитку сучасного інформаційного суспільства, усвідомлювати небезпеки і загрози, що виникають у цьому процесі,

дотримуватися основних вимог інформаційної безпеки, в тому числі захисту державної таємниці.

- здатністю до системного мислення;
- здатністю до критики й самокритики;
- володіння навичками дисциплінованості, організованості.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 90 годин / 3 кредити ECTS.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Кредит 1 Історичний розвиток філософії

Тема 1 Філософія та світогляд. Предмет і проблематика філософії.

Світогляд, його суспільно-історичний характер. Структура і типи світогляду: міф, релігія, філософія.

Філософський світогляд. Предмет та специфіка філософського знання. Природа філософських проблем. Основні функції філософії та структура філософського знання. Філософія в системі культури. Філософія як вид знання. Філософія та наука. Наукова обґрунтованість філософського мислення та його орієнтація на соціальні та природні цінності. Функції філософії та її роль в суспільстві.

Тема 2 Історичні типи філософії. Особливості розвитку вітчизняної філософії.

Філософія Стародавнього світу. Філософія Стародавнього Сходу: основні парадигми осмислення буття та людини. Давньоіндійська філософія: Веди, Упанішади, філософія локаяти (чарваки), джайнізму, міманси, веданти. Філософія Будди.

Особливості філософії у Стародавньому Китаї. Даосизм як філософія шляху. Недіяння. Конфуціанство. Дао суспільства і дао людини. Поняття морального закону. Легізм - школа "законників".

Загальна характеристика та основні періоди античної філософії. Особливості античної філософії. Космоцентричний характер давньогрецької філософії. Вчення про буття: Демокрит, Платон, Аристотель. Проблема людини та суспільства. Етичні ідеї. Становлення античної діалектики. Філософія Давнього Риму. Поява нових шкіл в філософії елінізму. Значення античної філософії для духовного розвитку людства.

Філософія Середньовіччя та Відродження. Загальна характеристика та періодизація середньовічної філософії. Релігійний характер філософської думки Середньовіччя. Природа та людина як творіння Бога. Теоцентризм. Формування догматики та апологетичний період. Філософія патристики. Вчення Аврелія Августина. Еволюція та особливості схоластичної думки. Розум і віра. Філософія Фоми Аквінського. Суперечка про універсалії..

Характерні риси культури Ренесансу та їх вплив на формування філософського світорозуміння. Антропоцентризм та гуманізм в філософії. Основні ідеї пантеїстичної натурфілософії: Парацельс, Б. Телезіо, Дж. Бруно та ін. Соціально-філософські ідеї в добу Відродження. Н.Макіавеллі, Т. Мор, Т. Кампанелла.

Філософія Нового часу. Наукова революція XVI-XVII століття та зміна парадигм в філософії. Створення механістично-матеріалістичної картини світу. Проблема методу пізнання в філософії: емпіризм та раціоналізм. Емпіризм в філософії. Ф.Бекон. Концепція науки. Раціоналізм в філософії. Р. Декарт. Проблема методу. Метафізика.

І.Кант – родоначальник німецької класичної філософії. Активно-діяльне розуміння людини. Філософські позиції І.Канта. Основні поняття і проблеми теорії пізнання. Етична концепція І.Канта. Філософська концепція Г. Гегеля як система абсолютного ідеалізму. Ідеалістична діалектика. Антропологічна філософія Л. Фейербаха.

Марксистська філософія в контексті світової філософської думки. Формування основ матеріалістичної філософії. Концепція соціально-історичної практики. Філософсько - історична концепція К.Маркса. Поняття суспільно-економічної формації. Закономірність історичного процесу і суб'єкт історії. Розробка концепції матеріалістичної діалектики.

Сучасна світова філософія: проблематика та тенденції розвитку. Ірраціоналістична філософія XIX ст. Поняття екзистенції у С. К'єркегора. Волюнтаризм

А.Шопенгауера. Філософія життя Ф.Ніцше.Критичне переосмислення принципів та традицій парадигми класичного філософії. Некласичний характер сучасної філософії. Позитивізм О.Конта. Історичні етапи позитивізму. Постпозитивізм. Історичний вимір науки. (К. Поппер,Т.Кун). Екзистенціальна філософія (М. Хайдеггер, Ж.-П.Сартр, М. Бердяєв). Герменевтика в ХХ столітті. Герменевтика як метод і як теорія. Філософські засади психоаналізу, вчення про несвідоме (З.Фрейд, К.Юнг, Е.Фромм). Філософія прагматизму. Принцип Пірса. Філософська антропологія (М.Шелер). Філософські засади філософії постмодерну.

Д. Чижевський як історик української філософії. Специфіка та характерні риси української філософії. Джерела формування філософської думки Стародавньої Русі. Філософська думка Київської Русі.

Розробка гуманістичних ідей (Ю. Дрогобич, П. Русин, С. Оріховський-Роксолан).

Києво-Могилянська академія як центр розвитку філософської думки. Творчість Г. Сковороди. Вчення про три світи та дві натури. Ідея "сродної праці".

Філософія серця П. Юркевича. Академічна філософія ХІХст.(П. Лодій, І. Шад). Проблема звільнення людини і нації в творах мислителів Кирило-Мефодієвського братства. Синтез ідей романтизму і народності. Розробка антропологічного принципу та ідеї суспільного прогресу в творчості І. Франка, М. Драгоманова, М. Грушевського.

Філософія України в ХХ ст. Вчення В. Вернадського про ноосферу. Філософія в радянській Україні: особливості розвитку і тематики. Політизація філософії. Українська філософська думка за роки незалежності: стан і тенденції розвитку.

Тема 3 Філософське вчення про буття.

Онтологія як вчення про буття. Основні питання та поняття онтології. Категорія буття в історії філософії. Головні проблеми онтології. Онтологічні моделі світу. Проблема субстанції: дуалізм, монізм та плюралізм. Світ як сукупна реальність. Єдність природи і людини, матеріального світу і людського духу.

Основні форми буття. Діалектика буття. Феномен людського буття. Проблема субстанції. Матеріалістичний та ідеалістичний монізм. Формування науково-філософського поняття матерії. Методологічне значення категорії матерії для пізнання природи, суспільства, практичної діяльності. Форми буття матерії. Філософський смисл понять простору і часу.

Тема 4 Філософія свідомості.

Поняття свідомості. Смисл проблеми свідомості та труднощі її вирішення. Проблема свідомості в історії філософії та природознавства. Сутність концепції гілозоїзму.

Проблема походження свідомості. Основні філософські концепції свідомості. Відмінності ідеалістичного та матеріалістичного розуміння свідомості. Свідомість як відображення дійсності. Свідомість як конструювання світу. Структура і форми свідомості. Свідомість та безсвідоме. Самосвідомість. Проблема суспільно-історичних детермінантів виникнення і формування свідомості. Свідомість, мова, спілкування. Розвиток науки і проблема співвідношення мислення людини і кібернетичних систем.

Тема 5 Філософія пізнання.

Особливості філософського підходу до пізнання. Пізнання як відображення та творчість. Поняття та структура пізнавальної діяльності. Об'єкт та суб'єкт.

Види пізнання. Діалектика чуттєвого та раціонального в пізнавальному процесі. Концепції пізнання.

Поняття істини в класичній та некласичній гносеології. Сучасні концепції істини. Об'єктивна, абсолютна та відносна істина. Істина, оцінка, цінності та їх вплив на пізнавальний процес. Проблема критеріїв істини. Практика.

Принципи діалектики як основа філософського пізнання. Діалектика та догматичне мислення.

Тема 6 Наукове пізнання.

Наука як предмет філософського аналізу. Поняття науки. Сутність повсякденного та наукового пізнання Функції і роль філософії в науковому пізнанні. Наука як об'єкт полідисциплінарного вивчення.

Загальні концепції та моделі розвитку науки. Екстерналізм та інтерналізм. Кумулятивістський підхід до росту науки. Модель структури наукових революцій Т. Куна.

Особливості сучасного етапу розвитку науки. Ідеї синергетики. Глобальний еволюціонізм та сучасна наукова картина світу. Посилення взаємозв'язку між природничим та соціально-гуманітарним знанням.

Філософські основи методології наукового дослідження. Рівні та форми наукового пізнання. Поняття про метод та методологію наукового дослідження. Типологія методів наукового дослідження.

Соціальні функції науки. Оцінка соціальної ролі науки в сучасному суспільстві. Сцієнтизм. Антисцієнтизм.

Кредит 3. Філософська антропологія. Соціальна філософія.

Тема 7 Проблема людини в філософії.

Місце та роль філософської антропології. Людина як філософська проблема. Інтеграція знань про людину. Антропосоціогенез та його системний характер.

Філософська оцінка понять “особистість”, “індивід”, “індивідуальність” та їх співвідношення з поняттям “людина”. Поняття та проблема соціалізації. Дуалістичний та моністичний підходи до визначення біологічно-соціальної природи людини.

Проблема сенсу, цінності і самоцінності людського життя у духовному досвіді людстві. Покликання людини. Витоки та історичні долі ідей філософського гуманізму. Ідея цілісності людини як вираз сенсу людського життя. Свобода як цінність. Негативна свобода.

Тема 8 Філософія суспільства.

Поняття та структура суспільства. Суспільна проблематика в історії філософії (від появи суспільної проблематики в філософії Стародавнього світу до сучасності). Інформаційне суспільство та його проблеми.

Суспільство як соціальний спосіб буття людини, продукт взаємодії людей, результат творення та творчості людини. Діяльність як специфічний спосіб існування соціального. Суспільство та спільнота.

Суспільні відносини та системність суспільства. Основні підходи до дослідження суспільства. Основні підсистеми суспільства. Економічна система суспільства. Соціальна структура суспільства: соціальні групи та соціально-етнічні спільноти людей; соціальна рівність і нерівність. Політична система суспільства: сутність, структура, функції та їх аналіз. Духовне життя суспільства. Суспільна свідомість: структура, рівні і форми. Соціальні функції форм суспільної свідомості: мораль, релігія, політика, право, мистецтво, наука, філософія тощо.

Тема 9 Філософія історії.

Історична свідомість як духовне явище. Сутність та основні завдання філософії історії. Суспільство як система, що розвивається. Єдність та багатогранність світової історії. Варіативність в історичному процесі. Лінійні та циклічні моделі історичного розвитку. Некласична філософія історії. Постнекласична філософія історії.

Сутність суспільного прогресу та його критерії. Абсолютний та відносний критерії прогресу. Ідеал і прогрес. Прогрес і регрес. Співвідношення науково-технічного, соціального та духовного прогресу. Необхідність та свобода в історичному процесі. Смісл історії як філософсько-світоглядна проблема.

Тема 10 Філософія культури.

Філософське поняття культури. Культура та природа. Структура культури. Духовна і матеріальна культура. Соціальні функції культури. Філософські концепції культури. Технологічна, діяльнісна і ціннісна концепції культури.

Культура як вимір розвитку людини. Зовнішня та внутрішня детермінація. Розвиток культури: традиції і новаторство. Єдність, різноманітність та взаємодія культур. Національна культура.

Поняття цивілізації. Історія і логіка розвитку проблеми співвідношення між цивілізацією і культурою. Класики цивілізаційного підходу до аналізу культурно-історичного процесу - М.Данилевський, О.Шпенглер, А.Тойнбі.

3. Рекомендована література

Базова

1. Алексеев П. В., Панин А.В. Философия. Учебник. - М., 2009.
2. Андрущенко В. П. Соціальна філософія. Історія, теорія, методологія : Підручник для вищих навч. закл. - К., 2006.
3. Антологія світової філософії. Збірка філософських текстів. - К., 1992.
4. Вандишев В.М. Філософія. Екскурс в історію вчень та понять.- К., 2005.
5. Вілков В.Ю., Салтовський О.І. Людина та світ. – К., 2004.
6. Горський В.С. Історія української філософії. Курс лекцій. - К.,2003.
7. Ильенков Э.В. Философия и культура. - М., 1991.
8. Історія української філософії : Підручник. - К., 2008.
9. Історія філософії України : хрестоматія : навч. посіб. / упоряд. : М.Ф. Тарасенко, М.Ю. Русин, А.К. Бичко та ін. - К., 1993.
10. Канке В.А. Философия: исторический и систематический курс. - М., 2005.
11. Кримський С. Про софійність, правду, смисли людського буття: Збірник науково- публіц. і філософських статей. - К., 2010.
12. Нестеренко В.Г. Вступ до філософії: онтологія людини. - К., 1995.
13. Мамардашвили М. Как я понимаю философию. - М., 1990.
14. Осічнюк Ю.В. Філософія. Підручник. - К., 2009.
15. Подольська Є.А. Філософія. Підручник. - К., 2009.
16. Причепій Є. Філософія: Підручник. - К., 2007.
17. Философия. Учебник для вузов /под ред.В.П.Кохановского -Р-н-Д., 2010.
18. Философия. Учение о бытии, познании и ценностях человеческого существования. / Под общ. ред. В.Г.Кузнецова - М., 2008.
19. Философия.Учебное пособие / Под общ. Ред. М.Н.Росенко - СПб., 2007.
20. Философия: онтология, гносеология, философская антропология, социальная философия. / Под общ. ред. Е.С.Логовой - Мн., 2004.
21. Философия: Учебник для вузов./Под общ. ред. В.В Милонова - М., 2009.
22. Философия: Учебник для нефилологических вузов /Под ред.О.А. Митрошенкова – М., 2007.
23. Філософія. Курс лекцій: Навч. посібник. (В.Г. Табачковський, та ін.) - К., 2010.
24. Філософія: світ людини. Курс лекцій: Навч. посібн. / В.Г. Табачковський, М.О. Булатов, М.В. Хамітов та ін. - К., 2004.
25. Філософія: мислителі, ідеї, концепції: Підручник / В. Г. Кремень, В. В. Ільїн. - К., 2005.
26. Філософія: хрестоматія (від витоків до сьогодення) : навч. посіб. / за ред. акад. НАН України Л.В.Губерського. - К., 2009.
27. Філософія: Хрестоматія: навч. посіб. для бакалаврів фізико-математичних та природничих спеціальностей / Загальна ред. докт. філософ. н., проф. Добронравова. В 2-х т. - К., 2010.
28. Філософія як історія філософії.: Підручник / За заг. Ред. Ярошовця В.І. - К., 2010.
29. Хамітов Н. Історія філософії. Проблема людини та її меж: Навч. посіб. - К., 2006.
30. Ящук Т. Філософія історії. Курс лекцій. Навчальний посібник. - К., 2004.

Допоміжна

1. Булатов М.О. Філософський словник. – К.:Стилос, 2009. – 575 с.
2. Всемирная энциклопедия: Философия /Глав.науч.ред. А.А.Грицанов. – М.: АСТ, Мн.: Харвест, Современный литератор, 2011. – 1314 с.

3. Історія філософії : словник / за заг.ред. д-ра філос. наук, проф. В. І. Ярошовця. - К. : Знання України, 2012. - 1087 с.
4. Європейський словник філософій. Лексикон неперекладностей / Ред. Барбара Кассен. - К., 2009. - Т. 1. - 576 с.
5. Європейський словник філософій: Лексикон неперекладностей / Ред. Барбара Кассен. - К., 2010. - Т. 2. - 488 с.
6. Історія філософії. Словник / Заг. ред. В.І. Ярошовця. - К., 2005. - 1200 с.
7. Кондрашов В.А. Новейший философский словарь. – Р н/Д: 2005. – 300с.
8. Словарь философских терминов. – М.: ИНФРА-М, 2007. – 301с.
9. Філософія ХХ-ХХІ століть: імена: біограф. словник / уклад. Ю. В.Омельченко. - К. : Фенікс, 2011. - 211 с.
10. Філософія: ідеї, ідеології, персоналії: Ілюстрований енциклопедичний довідник / Укл. Ю.В. Омельченко. - К., 2009. - 296 с.
11. Философский энциклопедический словарь. – М.: ИНФРА-М, 2001. – 576 с.
12. Філософський енциклопедичний словник. – К.: Абрис, 2008. – 748 с.
13. Філософський словник соціальних термінів / ред. кол.:В.П.Андрущенко та ін. – Х.: Р.И.Ф., 2005. – 672 с.
14. Философская энциклопедия / Ред.-сост. Е.Ф. Губский - М., 2004. - 541 с.
15. Философский энциклопедический словарь / Под ред. А.А.Ивина - М., 2004.
16. Філософський енциклопедичний словник /Ред.В.І. Шинкарук та ін. - К., 2002.
17. Філософський словник соціальних термінів. / Ред. рада Андрущенко В.П., Губерський Л.В., Кремень В.Г. та ін. . - К., 2005. - 672 с.
18. Познавательная энциклопедия. Серия: "Личности 20 века". VornToKill Multimedia, 2001.
19. Познавательная энциклопедия. Серия: "Психология". VornToKill Multimedia, 2001.
20. Познавательная энциклопедия. Серия: «Путь к себе». VornToKill Multimedia, 2001.
21. Энциклопедический словарь «Китайская философия». ООО «Программа 2000», DELTA-MM Corp., 2002.

Інтернет-бібліотеки філософської літератури

1. <http://www.universalinternetlibrary.ru/book/15952/ogl.shtml>
2. <http://ellib.org.ua/books/files/culture/ukrinterncul/p14.html>
3. <http://uchebnikfree.com/page/istkulturi/ist/ist-7--idz-ax237.html>
4. <http://psylib.org.ua/books/holto01/index.htm>
5. <http://psylib.ukrweb.net/books/franv02.htm>
6. http://www.gumer.info/bogoslov_Buks/Relig/Rubak/04.php
7. <http://velikanov.ru/philosophy/default.asp#pe> Історія філософії. Енциклопедія.
8. <http://textbooks.net.ua/content/view/5227/45/>
9. <http://darkelly.info/filosofiya/54-pershodzherela.html?start=4>
10. <http://philosophy.allru.net/pervo.html> Золотая философия
11. http://dumka.ho.ua/books_kf.htm
12. <http://www.philosophy.ua/ua/library/books/dictionary-2/>
13. <http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi->
14. <http://www.uct.kiev.ua/~sofi/>
15. <http://www.synergetics.org.ua/>
16. <http://elenakosilova.narod.ru/l.html>

4. Форма підсумкового контролю успішності навчання: залік

5. Засоби діагностики успішності навчання:

- перелік питань для контролю та самоперевірки знань по кредитам;
- перелік питань до контрольних робіт з дисципліни;
- поточний контроль знань з дисципліни - письмова КР;
- тестові завдання для поточного та підсумкового контролю;
- перелік питань для контролю та самоперевірки завдань самостійної роботи.